

Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Hittudományi Kar

Doktori Iskola

Rudolf Pesch:

Római levél, 6,1-23

(Részlet a Római levélhez 1983-ban írt kommentárból)

Fordította: Garaczi Gergely

Konzulens: Dr. Kocsis Imre

Budapest, 2022

6¹Mit mondjunk tehát? Maradjunk meg a bűnben, hogy a kegyelem gyarapodjék? ²Szó sincs róla! Ha egyszer már meghaltunk a bűnnek, hogyan élhetnénk tovább benne?

A zsidó partner, akit Pál ahogy a 3,1-8 és a 4,1-ben, úgy itt is diatribe stílusban szóhoz juttat, megkísérli Pál apostol kijelentését a törvény működéséről blaszfémikusnak beállítani. A törvénynek közvetett szoteriológiai funkciója számára nincs, hiszen azt a Tórához való visszatérésként fogja fel, ezért utasítja el azt, mint a kegyelem által megszabadítottak visszataszítását a bűnhöz. Pál úgy veszi ezt a polémiát, mint egy egyházon belüli problémáját a keresztény létezésnek, amelyben a kegyelem a maga valóságát hatékonyan meg kell, hogy mutassa mert mi a bűn számára halottak vagyunk, a kegyelem megszüntette annak az uralmát, így többé már nem élhetünk a bűn uralma alatt. Ezt a polémiát pedig nem az ellenfelével tárgyalja meg, hanem a levél címzetteivel.

³Vagy nem tudjátok, hogy akik Krisztus Jézusban megkeresztelkedtünk, az ő halálában keresztelkedtünk meg? ⁴A keresztségben ugyanis eltemetkeztünk vele együtt a halálba, hogy miként Krisztus az Atya dicsősége által feltámadt a halálból, úgy mi is az élet újdonságában járjunk. ⁵Mert ha halálának hasonlóságában egybenőttünk vele, úgy leszünk feltámadásában is.

Azt, hogy „meghaltunk” és ezáltal a bűn uralma megszűnt, a Jézus Krisztus halálára való utalással indokolja meg Pál; a keresztelendő alámerítése által a régi ember meghal. Pál kifejti a régi hitvallást (vö. 1 Kor 15,3) a keresztségre való tekintettel, amely az üdvözítő Krisztus-eseménybe való felvétel: meghalt – eltemették – feltámadt. Krisztus halála „a mi bűneinkért való” halál volt, amely elszakít bennünket a bűn uralmától. Ahogy ő az Atya dicsősége, Isten hatalma által feltámadt, úgy nekünk is az általa kinyilatkoztatott élet újdonságában kell járnunk, a kegyelem hatókörében, amelyet ő képvisel számunkra. Mivel a keresztség minket Krisztus halálának hasonlóságával kötött össze, a feltámadásában is vele fogunk egyesülni, akik már az új életben járunk. Ennek következtében a keresztségben a régi embert megfeszítettük, és tanúsítjuk, hogy Krisztus valóban meghalt a bűneinkért.

⁶Hiszen tudjuk, hogy a régi embert bennünk azért feszítették vele együtt keresztre, hogy a bűn teste elpusztuljon, és ne szolgáljunk többé a bűnnek. ⁷Aki így meghalt, megszabadult a bűntől. ⁸Ha Krisztussal meghaltunk, hisszük, hogy vele együtt fogunk élni is. ⁹Tudjuk, hogy

Krisztus feltámadt a halálból, többé nem hal meg, a halál nem lesz többé úrrá rajta. ¹⁰Aki meghalt, az egyszer s mindenkorra meghalt a bűnnek, aki azonban él, az Istennek él.

A keresztség, mint vele együtt való megfeszítettése a mi „régieinknek”, önmagunknak a bűn testeként való megsemmisülése, úgy, hogy többé már nem vagyunk rabszolgái a bűnnek. A halál által az ember szabaddá válik a bűntől, mert a bűn a bűnöst megöli, s ezáltal az uralma alól kivonja őt. Aki azonban Krisztussal meghalt, az ezáltal a helyettesítő engesztelő halál által, amelyre kihatott a bűn is az Isten Fiának megölésében, szabaddá válik a bűn halálos hatásától, hatalma alól kivonódik és a feltámadott élet hatáskörébe kerül. A halálnak a feltámadott Krisztus fölött nincs többé hatalma, és azokon sincs, akik halálának hasonlatosságában össze lettek kötve vele, mivel a halál univerzális követelése a bűnösökön Krisztus halálában el lett törölve. Krisztus feltámadt élete Istenhez tartozik, mint ahogyan egész élete is, hiszen ő büntelenül halt meg; a bűn egyedül a halálához kötődik, hiszen ő a bűneinkért halt meg, amely minket a bűn követelése alól kiszabadított, amely a mi halandó testünket nem tudja a halálban tartani.

¹¹Ezért tekintsétek magatokat is úgy, hogy meghaltatok a bűnnek, de éltek az Istennek Jézus Krisztusban. ¹²Ne uralkodjék tehát halandó testeteken a bűn, és ne engedelmességetek kívánságainak. ¹³Ne adjátok át tagjaitokat a bűnnek a gonoszság eszközeként, hanem mint a halálból életre keltek, adjátok magatokat Isten szolgálatára, tagjaitokat meg az igazság eszközéül szenteljétek az Istennek. ¹⁴A bűn ugyanis többé nem uralkodik rajtatok, mert nem a törvény alá vetve éltek, hanem a kegyelemben.

A hívőknek és a megkeresztelteknek lehet és kell is Krisztus uralma alatt, ahogy ő is teszi, Istennek élni. Halandó, ám hitben a feltámadás tudatában lévő egzisztenciájukban meg lettek ajándékozva az Istennek való engedelmesség és azon vágyak elutasításának szabadságával, amelyek által a bűn az uralmát visszaszerezhetné. Tagjainknak nem szabad többé a bűnöknek dolgozniuk, s az igazságtalanság fegyvereivé válniuk, mint a vágy ügynökei, amely megint csak a bűn melegágya, hanem Istennek kell dolgozniuk és az igazságosság fegyvereivé kell válniuk. Mivel a „törvény” felfedte a bűnt, s kegyelem kivont bennünket a törvény uralma alól, nem a törvény elmarasztaló ítélete alatt állunk többé, hanem a kegyelem felmentő ítélete alatt. A bűn nem uralkodik rajtunk – ez a bátorítás ellentmondás a 6,1-nek, a kegyelem helyzetéből beszélve. A bűnnek való ellenállás nem a törvény követelményéből bontakozik ki, hanem a kegyelem bátorításából.

A keresztyények Pál szerint olyan emberek, akik a halálból az életre jutottak (6,13). A keresztség új emberré teszi őket. Pál mindent arra tesz fel, hogy bemutassa a megkereszteltek új egzisztenciájának valóságát és a spiritualizáló ködösítéssel szemben megvédje.

Az új élet az egzisztencia történelmi megvalósulása a halandó testben. A keresztség a régi ember halálának reálszimbóluma, a Krisztussal együtt megfeszített bűnös, akit Jézus Krisztus engesztelő halála a bűn uralma alól kiszabadított, és akinek a bűn által uralt testét Krisztussal eltemették és ezért a bűn számára halott. Ugyanakkor egyidejűleg az új élet valóságának a reálszimbóluma is, amelyben már Krisztussal, a Feltámadottal élünk, aki isteni életét megosztja velünk és vele a feltámadásában már egyesülni fogunk. Amennyire igaz a Jézus Krisztus halálának és feltámadásának történelmi valóságáról szóló tanúságtétel, annyira igaz a keresztségi tanítás Isten működésének történelmi realitásáról a megigazult emberben és az új élet szakramentális realitásáról a hívők közösségében. Pál beszél a teljes emberről a halandó testével és tagjaival együtt, az emberről, aki mint testtel bíró személy annak szabadságára lett felszabadítva, hogy Isten rendelkezésére álljon, tagjait pedig, amelyeken keresztül testileg cselekszik, mint a megigazulás fegyvereit Isten szolgálatába állítsa, s ezek által felépítse a közösség testét, mint az Isten által lehetővé tett megigazulás helyét. A szabadságot ehhez a hívő a kegyelem által nyeri, amely őt az Isten és az ő dolga iránti vágyból készíti cselekvésre és nem rabszolgai módon, mint a törvény hatalma alatt állót. A megkeresztelt ember új egzisztenciája az ő szabadságában, közösségi lény mivoltában és a közösség új szociális valósága iránti elköteleződésben nyilvánul meg, amelyben a megkereszteltet felvett felveszik, amelynek testébe ő inkorporálódik, és amelyben a katekumenátuson keresztül ő az új élet számára tevékeny válik.

¹⁵Mi következik ebből? Az, hogy vétkezzünk, mert nem a törvény uralma alatt, hanem a kegyelemben élünk? Semmi esetre sem. ¹⁶Vagy nem tudjátok, hogy annak szolgálói vagytok és annak kell engedelmeskednetek, akinek mint szolgák alárendelitek magatokat? Vagy a bűnnek, ami a halálba vezet, vagy az engedmességnek, ami megigazulást eredményez? ¹⁷De hála Istennek, hogy bár a bűnnek szolgáltatok, most már szívből engedelmeskedtek annak a tanításnak, amelyet kaptatok. ¹⁸A büntől megszabadulva az igazság szolgálói lettetek. ¹⁹Földies gyarlóságok miatt emberi módon szólok. Ahogy tagjaitokat a tisztátalanság és gonoszság szolgálatában a bűnre adtátok, adjátok most tagjaitokat az igazság szolgálatára, a megszentelődésre. ²⁰Míg ugyanis a bűnnek szolgáltatok, az igazsággal szemben szabadok voltatok. ²¹Mi hasznotok volt akkor abból, ami miatt most szégyenkeztek? Hiszen annak vége a halál. ²²Most azonban felszabadultatok a bűn alól, és Isten szolgálói lettetek. Gyümölcsötök a

megszentelődés, célotok az örök élet. ²³*Mert a bűn zsoldja a halál, Isten kegyelmi ajándéka azonban az örök élet Jézus Krisztusban, a mi Urunkban.*

Pál ismét előhossa a 6,1-ből ismert és a 6,2-14-ben már elutasított tételt a 6,14-re tekintettel. Ismét elutasítja a tanításával ellenkező állítást a keresztségben beteljesedett uralomváltást felemlítve újból: a bűn rabszolgái megszabadulnak a büntől és az igazságosság számára szolgálatkészsé válnak (vö. 6,16-18); a különbség az egykor és a most között ezen alternatíva segítségével bontakozik ki (6,19-23).

A 3,8-ban levő felfogás annyira makacsul foglalkoztatja Pált hogy a 6,1 ellenvetéseit felerősítve ismét újra felhossa: a diatribe stílusban előadó zsidó partner a törvény és a kegyelem antitéziséből levonja a gyakorlati törvénytelenység konzekvenciáját. Ezt Pál ismételen határozottan elhárítja. Egy megkülönböztetéssel él: az ember csak egy engedelmisségi kapcsolatban tud rabszolgaként működni, erre vonatkozik a szolgálatok vagylagossága a megfelelő zsolddal: a bűn uralma alatt a halál, az igazi hit általi engedelmisségben pedig a megigazulás. Pál paradox módon megformálja az engedelmisséget az engedelmisségben, mert a bűnnek való engedelmisség tulajdonképpen engedetlenség, valódi rabszolgaság. A keresztség által Istennek hála a hívők, akik korábban a bűn rabszolgái voltak most megszabadultak a bűn alól és a megigazulás rabszolgáivá váltak, mert ők ellentétben a bűn szolgáltságával a szív szabad engedelmisségben, amely az emberi személy a Szentlélek által élővé tett középpontja, magukat a keresztyén tanításban kinyilatkoztatott Úrhoz kapcsolják, akit a keresztségben hívnak.

Ezt a felfoghatatlan hatalomváltást, amely gyenge az emberi értelem számára megragadhatatlan, hangsúlyozza Pál emberi módon visszanyúlva korábbi tapasztalatokra amelyeket a bűnös szerzett és a megigazult szerezni képes. A testrészei által működik az ember (szem, kéz, láb stb) vagy a törvénytelenység szolgálatában, vagy ahogy a hívőknél most annak lennie kell, a megigazulás szolgálatában, ahol a szentségnek ki kell hatnia, és ahogy a közösség élettere a végidőben a szentség működési területévé válik. A bűn alatti rabszolgaság állítólagos szabadságként tűnik fel a gyümölcsre irányuló megigazulással szemben, s most már sokkal inkább hamisnak bizonyul, és ezen az ember nem csak most az új életben szégyenkezik, mert az elérni vágyott szabad élet helyett csupán a halált szerezte meg.

Igazi szabadság a büntől való szabadság az Isten iránti alárendeltségi viszonyban, aki az egyetlen, igaz szabaddá tevő Úr, és aki a bűnöst megszenteli és az örök élet részesévé teszi. A keresztyén élet gyümölcse a megigazulásból nő ki, amelyet az Isten ajándékoz és a hívők

cselekvésére kihat. A hatalmi viszonyok páratlanságát, amely a fogalmak analóg használatára szolgál, Pál újból kihangsúlyozza. A bűn a halált fizeti meg, mint tartozást, Isten pedig az Úr Jézus Krisztuson keresztül szabadon ajándékozza az örök életet, amely csak szabad szolgálatban és bérkövetelés nélkül élhető meg. A keresztények bűntől való szabadsága, az új életük realitása, akárcsak korábban a bűntől való rabszolgaság, a szabadság praxisában mutatkozik meg, amely nem a bűnözésre szól, hanem az igazságosság és a szentség megtételére

Ahogy Pál előbb a zsidó beszédpartnerét a törvény megtevőjének nevezi, ugyanúgy most kitarthat mellett is, hogy a keresztényeket a cselekvéssel kösse össze, igazságosság gyakorlatával, amely a kegyelem valóságát bizonyítja. Ahogy a rabszolgaság megmutatkozott a törvény és a bűn uralma alatt mindenki bűnös tetteiben, úgy kell a szabadságnak is valóságnak mutatkoznia a kegyelem hatalma alatt az igazságosság megtételében. Nem szabad tehát ennek a szabadságnak csupán mint egyfajta beképzelt szabadságnak rossz hírbe kerülnie, s a rabszolgaság kivetülésének, projekciójának mutatkoznia.

A bűn hatalmától megszabadultak gyakorlatát, amely szabadság Isten felszabadító cselekvésében áll Jézus Krisztus által, egyébként nem lehet egyszerűen csak a bűn rabszolgái gyakorlatával analóg módon felfogni, a különbség a rabszolga és a felszabadított szabad gyakorlata között nem összemosható. A bűnözés a rabság eredménye, az igazságosság megtétele pedig a kegyelem kiadásából származik, amely képessé tesz a szabadság engedelmisségére. Pál ezt a különbségtételt szigorúan fenntartja azért, hogy a tett következményét, is amely megfelel a megigazulásból fakadó cselekvésnek a kegyelem ajándékként értelmezi: az örök élet Isten ajándéka

Oly konkrétan felelősek a keresztények és a felelősségre meg vannak hívva, hogy a nekik ajándékozott megigazulás a megváltozásukban valósággá válik és az is marad, ugyanakkor ugyanannyira érvényes az is, hogy megigazolásuk megvalósulása, az élet ugyancsak Isten ajándéka és mindig az is marad, ahogy a megigazulás maga is. A keresztények felelőssége abban áll tehát pontosan, hogy azon az pályán haladjanak tovább, amelyre őket a kegyelem megvalósulása helyezte, és úgymond az irányukat is megtartsák. Szabadságuk tehát nem öntörvényű, hanem az Isten szolgálatában való szabadság. Még konkrétan ez az engedelmisség az Isten akaratának való megfelelésben áll, ahogy azt a megszabadítottak hívő közösségében Pál meghirdeti.